

Warszawa, 3 lutego 2015 r.

Raport o stabilności systemu finansowego – styczeń 2015 r.

Polski system finansowy jest stabilny, a charakter i natężenie zagrożeń dla ciągłości świadczenia przez niego usług finansowych nie zmieniły się istotnie w ciągu ostatniego półrocza, wynika z „Raportu o stabilności systemu finansowego. Styczeń 2015 r.”. Kluczową kwestią jest odporność sektora bankowego. Wyniki symulacji oraz testów warunków skrajnych (stress-testów), w których badana jest wrażliwość banków działających w Polsce na wystąpienie mało prawdopodobnych i skrajnie niekorzystnych warunków, potwierdzają wysoką odporność tego sektora na skutki nawet silnego spowolnienia gospodarczego i zaburzeń rynkowych. NBP ocenia również, że niedawna nieoczekiwana deprecjacja złotego do franka szwajcarskiego nie stanowi zagrożenia dla stabilności polskiego systemu finansowego.

Zdaniem NBP, do zwiększenia zdolności instytucji publicznych tworzących sieć bezpieczeństwa finansowego do wczesnej identyfikacji zagrożeń systemowych oraz przeciwdziałania tym zagrożeniom w przyszłości, jak również do dalszego umocnienia odporności polskiego systemu finansowego przyczyniłoby m.in. powołanie organu nadzoru makroostrożnościowego, stworzenie efektywnego systemu uporządkowanej likwidacji banków, zapobieżenie nadmiernemu wzrostowi dźwigni finansowej w bankach, pełniejsze uwzględnianie przez banki ryzyka wzrostu stóp procentowych przy udzielaniu kredytów długoterminowych, ściślejsza integracja sektora bankowości spółdzielczej i dalsza skuteczna restrukturyzacja spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych (SKOK).

* * *

Stabilność systemu finansowego oznacza, że cały system – a nie tylko jego poszczególne instytucje – wypełnia prawidłowo swoje kluczowe funkcje. Może on więc funkcjonować stabilnie, niezależnie od problemów pojedynczych instytucji, a nawet całych jego segmentów, o ile nie prowadzą one do poważnych zaburzeń w ciągłości świadczenia usług finansowych na rzecz gospodarki, lub o ile utrzymanie świadczenia tych usług nie wymaga istotnego wsparcia sektora finansowego ze strony sektora publicznego.

Sytuacja sektora bankowego – największego segmentu systemu finansowego – pozostaje dobra i stabilna. **Banki są odporne nawet na istotne pogorszenie warunków ich działalności**, na co wskazuje wysoki poziom współczynników kapitałowych, istotnie przewyższający minimalne wymogi oraz niska dźwignia finansowa. **Wysoką odporność polskich banków potwierdziły stress-testy**, przeprowadzane cyklicznie przez NBP. Nawet przy zrealizowaniu się bardzo pesymistycznych scenariuszy potrzeby kapitałowe w skali całego sektora byłyby nieznaczne (wyniosłyby około 1,4 proc. obecnej wartości kapitału

banków). Strukturalnym wyzwaniem dla banków pozostaje portfel kredytów walutowych. W ocenie NBP, czynnikiem ograniczającym ryzyko istotnego wzrostu odsetka niespłacanych kredytów w tym portfelu jest istotny wzrost wynagrodzeń od momentu, kiedy udzielono większości tych kredytów (od 2008 r. przeciętne wynagrodzenie brutto w gospodarce wzrosło nominalnie o 27 proc.), co zwiększa zdolność kredytobiorców do obsługi zobowiązań.

Wyniki finansowe banków, będące podstawowym źródłem wzrostu buforów kapitałowych, **poprawiły się** głównie dzięki wzrostowi marży odsetkowej i obniżeniu relacji kosztów operacyjnych do skali działania banków. Wpływ kosztów materializacji ryzyka kredytowego na wyniki banków nie zmienił się istotnie, zmniejszyły się natomiast przychody nieodsetkowe, m.in. na skutek ustawowego obniżenia opłaty *interchange* od 1 lipca 2014 r.

Sytuacja płynnościowa banków jest dobra, podobnie jak struktura finansowania ich działalności. Sektor jako całość charakteryzuje się niskim poziomem luki finansowania, która uległa dalszemu ograniczeniu. W testach zdecydowana większość banków wykazała odporność nawet w warunkach bardzo silnego szoku płynnościowego. Ekspozycja sektora na ryzyko rynkowe pozostaje ograniczona. Należy pamiętać, że zarówno symulacje wypłacalności, jak i płynności banków przeprowadzane są przy wysoce restrykcyjnych założeniach i służą wyłącznie do oszacowania odporności na hipotetyczne szoki – takie, których wystąpienie choć możliwe, jest jednak bardzo mało prawdopodobne. Wyniki tych symulacji nie mogą być utożsamiane z prognozą sytuacji sektora bankowego.

W przeciwieństwie do sektora bankowego, sytuacja sektora spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych (SKOK) pozostaje trudna. Wysokość funduszy własnych wielu kas jest nieadekwatna do prowadzonej działalności. **SKOK nie generują bezpośrednio ryzyka systemowego: skala działalności SKOK pozostaje niewielka** (aktywa kas odpowiadają ok. 1proc. aktywów sektora bankowego), podobnie jak skala bezpośrednich powiązań pomiędzy kasami i Kasą Krajową a sektorem bankowym, a usługi finansowe świadczone przez kasy są substytutami usług oferowanych przez banki. NBP wskazuje jednak, że **restrukturyzacja sektora SKOK ma pośrednio szersze konsekwencje – angażuje ona środki Bankowego Funduszu Gwarancyjnego**, przez co zmniejsza się zasób środków dostępnych w razie ewentualnych problemów w ważniejszych systemowo przypadkach. Ponadto, ponieważ zasób środków BFG musi być uzupełniany, skutkuje to wyższymi wpłatami na BFG przede wszystkim ze strony banków, ograniczając możliwość powiększenia ich buforów kapitałowych, co może być szczególnym wyzwaniem w przypadku banków spółdzielczych.

Sytuacja niekredytowych instytucji finansowych (zakładów ubezpieczeń, funduszy emerytalnych i funduszy inwestycyjnych) jest dobra i nie stwarza ryzyka dla ciągłości świadczenia przez nie usług finansowych. Z uwagi na charakter świadczonych usług oraz tradycyjny charakter oferowanych produktów i inwestycji, instytucje te nie stwarzają zagrożenia dla stabilnego funkcjonowania całego systemu. Dodatkowo, związki między tymi instytucjami i bankami są niewielkie.

Perspektywy stabilności finansowej zależą w dużej mierze od warunków w otoczeniu gospodarczym. Nadal występują nierównowagi w gospodarce światowej (silne zróżnicowanie tendencji wzrostowych w największych gospodarkach światowych oraz rynkach wschodzących, jak również możliwość odchylenia cen aktywów od wartości fundamentalnie uzasadnionych). Nie nastąpiła oczekiwana w poprzedniej edycji raportu poprawa w bezpośrednim otoczeniu polskiej gospodarki tj. w strefie euro. Bieżące prognozy wskazują, że ożywienie będzie wolniejsze niż wcześniej zakładano i jest obciążone większą niepewnością.

Czynnikiem ograniczającym możliwy negatywny wpływ otoczenia międzynarodowego jest to, że w krajowej gospodarce nie występują nierównowagi o takiej skali, która mogłaby istotnie zagrozić wzrostowi gospodarczemu oraz bezpieczeństwu funkcjonowania instytucji finansowych. Jedynie na **rynku nieruchomości komercyjnych wciąż zwiększa się nadwyżka podaży.** Obecnie **nie stanowi to zagrożenia dla stabilności krajowego systemu finansowego,** gdyż większość projektów jest finansowana przez podmioty zagraniczne. Czynnikiem który może mieć poważniejsze konsekwencje są tendencje cenowe sprzyjające dalszej obniżce stóp procentowych i ich utrzymaniu na niskim poziomie przez dłuższy czas.

Powyższe zmiany nie stanowią jednak istotnego zagrożenia dla stabilności polskiego systemu finansowego, na co wskazują wspomniane wyniki testów warunków skrajnych.

„Raport o stabilności systemu finansowego” zawiera – obok wyników analiz ryzyka występującego w systemie finansowym – również **rekomendacje,** których realizacja przyczyniłaby się w sposób bezpośredni lub pośredni do ograniczenia ryzyka systemowego i wzmocnienia odporności polskiego systemu finansowego. Rekomendacje te dotyczą zarówno regulacji systemu finansowego i sieci bezpieczeństwa finansowego, jak i sytuacji poszczególnych segmentów tego systemu.

W ocenie NBP wskazane byłyby następujące działania:

- Szybkie uchwalenie ustawy powołującej organ odpowiedzialny za nadzór makroostrożnościowy nad krajowym systemem finansowym oraz wprowadzającej do prawa polskiego przepisy dyrektywy CRD IV;
- Przyspieszenie prac nad wprowadzeniem do polskiego prawa mechanizmu działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji (*recovery and resolution*) dla banków, w szczególności poprzez implementację Dyrektywy 2014/59/UE;
- Wspieranie inicjatyw unijnych służących ograniczeniu ryzyka systemowego, które może generować działalność izb rozliczeniowych o statusie partnera centralnego (CCP);
- Ścisła integracja sektora bankowości spółdzielczej i przekształcenie zrzeszeń w systemy ochrony instytucjonalnej obejmujące płynność i kapitał banków w celu poprawy ich efektywności i zyskowności, a także spełnienia wymogów kapitałowych wynikających z dyrektywy CRD IV; wynika z tego konieczność szybkiej nowelizacji ustawy o bankach spółdzielczych;

- Utrzymanie wysokiego wyposażenia kapitałowego i bezpiecznej dźwigni finansowej przez banki zwiększające skalę akcji kredytowej wraz z poprawą koniunktury, w celu zapewnienia bezpiecznego rozwoju działalności;
- Ograniczenie ryzyka związanego ze strukturą finansowania banków poprzez dalsze stopniowe ograniczanie koncentracji źródeł finansowania, przy zachowaniu jego bezpiecznej ciągłości; zwiększanie buforów aktywów płynnych przez banki o wrażliwej pozycji płynnościowej;
- Ostrożne podejście banków do kredytowania sektora nieruchomości komercyjnych ze względu na oznaki narastającej nierównowagi na tym rynku;
- Uwzględnianie przez banki w polityce kapitałowej ryzyka związanego z częścią portfela kredytów mieszkaniowych, szczególnie walutowych, charakteryzującą się wysokim poziomem wskaźnika LtV;
- Uwzględnianie przez banki ryzyka wzrostu stóp procentowych przy udzielaniu kredytów długoterminowych, w szczególności poprzez udzielanie kredytów kredytobiorcom dysponujących odpowiednio wysokim buforem dochodowym;
- Kontynuowanie działań restrukturyzacyjnych zmierzających do wzrostu efektywności działania spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych i zwiększenia ich kapitałów, przy optymalnym wykorzystaniu wewnętrznych zasobów systemu SKOK oraz zwiększeniu wymogu istnienia silnych więzi między członkami należącymi do danej SKOK.